Ч. 290 (12.946). Львів, неділя 27. грудня 1931. Ryczałtowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Десятиліття вільної ірляндської держави.

Дня 16. грудня 1921 р. підписано в Льондоні договір між Ірляндією та Англією, яким розвязано тісний звязок Ірляндії з королівством Англії, а введено вільні взаємовідносини між обома краями.

По думці § 1. цього договору Ірляндія найшлася в такому відношенні до Англії як Канада, або Австралія. Від часу, коли англійський король уперше вступив 1071 р. на ірляндську землю, аж до договору в 1921 р. минуло 855 літ, повних боротьби і терпінь.

Під теперішню пору доводиться молодій державі забути і доказати в мирній дорозі конечність минулої боротьби. Характеристичною висою тієї боротьби є те, що всі англійські заходи біля винародовлення ірляндців пообертались у нівець. Вже з самого початку боротьби безоглядна кольонізація ірляндської землі англійцями закінчилась тим, що кольоністи стали зчасом, наслідком змішання з ірляндцями, ще завзятішими ірляндцями, ніж чистокровні ірляндці і домагалися ще більшої незалежности від Льондону ніж попередні ірляндці.

Генрик VIII. задумав при допомозі реформації вхопити цей край міцно в свої руки, але цей зовнішній натиск спонукав ірляндський нарід, який до того часу був розбитий на графства, зцілитись в одно, тай долучити до расової ще й релігійну боротьбу.

Королева Єлисавета задумала приспішити англізацію ірляндського народу при допомозі відповідного законодавства. Вона цілковито зігнорувала окремішність ірляндських установ. Наслідком цього були численні, безперервні повстання.

Кромвель взявся до тієї самої справи ще ґрунтовніше. Він попросту вигнав все ірляндське населення у північно-західну частину острова, а звільнені таким чином части землі заселив англійцями і шкотами. Хто з ірляндців не хотів добровільно уступати зі своєї землі, того вбивали. Але й ці англійські і шкоцькі кольоністи розплились скоро в ірляндській масі.

Думку Кромвеля про унію Ірляндії й Англії при допомозі висилання послів від ірляндських кольоністів до Льондону підхопив один з англійських міністрів, а саме Піт молодший. За те англійці його зненавиділи і посудили у перекупстві. Бажанням Піта було закінчити боротьбу, яка виснажувала обі сторони. Але кожний може нині спитати: чи був можливий з цього якийсь інший вихід.

Всі змагання до винародовлення ірляндців скінчилися повною невдачею. Деблінський парлямент, — який англійці були приневолені покликати до життя у звязку з американськими визвольними боями — фактично не був репрезентацією ірляндського народу, бо до нього входили лише протестанти. У 1798 р. дійшло наслідком того до кривавого повстання. Коли 28 років пізніше прийшла еманципація католиків в Ірляндії, то вона доказала, що змагання Піта були правильні, а тільки їх виконання лихе.

Така сімсотлітня нещира англійська політика спричинила, що унія з 1801 р. не довела до нічого. Навпаки така політика зврила пропасть між протестантською північчю острова і католицьким полуднем, між англійськими льордами-лятифундистами і позбавленими прав ірляндськими селянами. Присутність ірляндських послів у льондонському парляменті навчила ірляндців багато і правдоподібно було б не прийшло до повстання теперішньої вільної ірляндської держави, якщо ірляндці не малиб зразків самоуправи з Льондону.

Вкінці дійшло до того, що в 1918 р. англійський парлямент ухвалив засадничо ввести ірляндську самоуправу.

Світова війна приневолила англійський уряд відложити цю справу, що спричинило повстання 1914 р. Від 1914 до 1923 р. лютувала в Ірляндії підпольна боротьба, котра була спрямована проти Англії і проти протестантської півночі острова Ульстер.

Врешті удалося вибраному в 1923 р. досі урядуючому президентові Косґрейвові зробити кінець неспокоєві і радикалізмові.

По думці договору з 1921 р. мала полуднева частина острова стати свобідною державою, а північна часть острова Ульстер мала лишитися у звязку з Англією. В § 5. договору застережено Англії домагатися від молодої ірляндської держави всяких грошових сплат. Але вже в 1925 р. зреклася Англія цих сплат тому, що ірляндська молода держава зреклася своїх претенсій до Ульстеру.

Новою ірляндською державою править парлямент, зложений з двох палат. У Дебліні сидить ще вправді ґенеральний англійський ґубернатор з правом вета, але він так мало його виконує, як і інші ґубернатори в інших домініях. В останніх часах чути було знову про політичний радикалізм в Ірляндії, при чому пекли свою печеню ірляндські комуністи. Ірляндський парлямент мусів проти них ухвалити ріжні постанови.

Тепер доведеться Ірляндії показати, чи вона справиться зі своєю власною опозицією і чи навчилась вона з історії, як належить заспокоїти своїх противників без проливу крови.

Чому вони подорожують.

(Від нашого кореспондента.)

I.

Югославянська королівська пара приїхала до Парижа і перебуде тут кілька днів. Якби вірити тутешнім ґазетам, тобто кивкам, які їм передає тутешній закордонний уряд, то можнаб думати, що югославянські суверени зробили цю далеку й коштовну подорож справді тільки на те, щоби відвідати париських кравців і кравчинь тай закупити в париських маґазинах дарунки на недалекі різдвяні свята. Одначе ніхто тямучий таким запевненням і не думає вірити. Тутешні ґазети, правда, оповідають тільки про проходи королівських гостей по вулицях Парижа і про закупна, зроблені по великих і малих крамницях (між іншим подають, що король купив у книгарні останню книжку ґрафа Сфорци „Диктатури й Диктатори“), але сумніву нема найменшого, що всі вільні від проходів години дня і вечора пребуває на нарадах з представниками французького уряду, зосібна з французькими дипльоматичними колами і їх військовими та торговельними дорадниками. Словом, річ певна, що несподіваний приїзд югославянського короля до столиці держави, з якою Югославія звязана тісним міждержавним союзом і дуже конкретною військовою умовою, є політичною подією великого симптоматичного значіння. Бріниґ не задля особистої приємности їздив був цієї осени до Парижа, а Ляваль спершу до Берліна, а потім до Вашинґтону: їх подорожі були знаком глибокої господарської кризи і живого побоювання катастрофи. Так само й недавні та теперішні подорожі політиків балканських (до яких треба вчислити й польських) являються познаками превважних політичних перемін, які назрівають на цілому Сході Европи та які можуть основно перемінити цілу дотеперішню політичну констеляцію нашої частини світа. Ледви югослав. міністр закордонних справ Марінкович вернувся з Варшави, а вже п. Залеський поїхав до Парижа і до Льондону; ледви він вернувся з Льондону, а вже приїхав до Парижа югославянський король. Чим пояснити собі цю гарячкову діяльність балканської дипльоматії? Не чим іншим, як фактом повстання нової системи східних союзів: повстанням союза Радянщини, Туреччини, Греції й Болгарії, який — наслідком звязку Радянщини з Німеччиною, а Німеччини з Італією, тай впливів Італії в Будапешті й Букарешті — може потрясти політичною будівлею, на якій основується військова сила Югославії тай навіть істнування Польщі. Ось чому дехто тепер невтомно подорожує.

II.

Перший почин до великих дипльоматичних перемін, які оце назрівають, дав був ще минулого року хитрий і рафінований кретієць, грецький закордонний міністр Венізельос своєю загадочною мандрівкою по столицях европейських держав. Вибрався він був у ту окружну подорож буцім-то на те, щоби розбудувати протибільшовицький фронт: між іншим повірили в це тоді також у Варшаві тай дуже пишалися, що такий славний грецький дипльомат приїхав туди „за допомогою“. Одначе не оцінили вони як слід одної обставини, а саме: що Венізельос, заки вибрався в дорогу, основно був порозумівся з Анкарою, віддавна тісно звязаною з Радянщиною, тай що подорож свою розпочав він Римом, який від давна настоює на добрих взаєминах з Радянщиною та який віддав на услуги грецькому політикові свої великі впливи в Будапешті. Варшавяки — сьогодні воно вже не тайна — гарячо заохочували грецького проводиря ввести Грецію до Малої Антанти, яка в порозумінні з Польщею держить протибільшовицький фронт в Европі; впевняли його, що Річпосполита є на найкращому шляху стати великою европейською потугою, що вона числитиме понад 30 міліонів поляків; що в неї є кріпка армія здатна не тільки держати за шию Німеччину, а й розвязати російське питання, тай давали до пізнання, що часи недалекі, коли Польща матиме з Грецією через Чорне Море добру морську сполуку, яку забезпечить їй одночасно коридор на Одесу і васальна українська народня республика на правому березі Дніпра. Старий Венізельос дуже цікаво прислухувався цим запевненням, не жалкував слів признання і заохоти керманичам цієї великої потуги тай, вернувшися домів, очевидно під сильним вражінням варшавських розмов і подрібних подорожніх досвідів, відразу заявив у грецькому парляменті, що Греція мусить залишитися не тільки поза Малою Антантою, а й поза всяким звязком з великопольськими концепціями, які видались йому фантастичними й небезпечними. Негайно після повороту і ще під свіжим вражінням прибираних у подорожі відомостей, Венізельос перевів ратифікацію греко-турецького договору про дружбу й мировий суд; одночасно з виміною опублікованих ратифікаційних грамот з Анкарою, атенський закордонний уряд виміняв з турецьким неопублікованих протоколи, які надали цьому актові справжнього характеру союзу оборонного і зачіпного.

III.

Звязавшися тісно з Туреччиною (своїм недавним, мовляв, „історичним ворогом"), Греція взалася за дипльоматичну роботу в Болгарії і предложила цій країні, важко обкроєній і глибоко приниженій мировими договорами, окруженій ворогами і довго ізольованій, увійти в звязок з грецько-турецьким союзом. Ці заходи Венізельоса завершилися успіхом, французька політика замирення між Югославією і Болгарією потерпіла поразку, напруження між Софією і Београдом знов загострилося, а болгарський міністр Муханов поїхав до Анкари. Болгарська преса навіть не силкується прислонювати цю подорож якимись протоколярними балачками; вона явно говорить про договір дружби Болгарії з Туреччиною, за яким іде такий самий договір з Грецією. Таким чином завершується сітка договорів балканського тридержавного союза, піддержуваного Радянщиною і спертого на Італії.

Занепокоєний наступаючими хмарами Београд швидко вислав свого міністра Марінковича до Варшави; безпосередньо потім Залеський поїхав до Парижа і до Льондону. Про заходи п. Залеського в Льондоні будемо мати невдовзі нагоду докладніше оповісти деякі подробиці; буде з нас на сьогодні, коли згадаємо тільки, що повіз він туди не тільки польські й югославянські острахи перед дипльоматичним твором Венізельоса, і не тільки свої особисті поклони, зложені льондонським володарям з уваги на своє бажання „аґреґації" на льондонську амбасаду, і не тільки свої прохання щодо залишення анґлійського співчуття для української меншости, і не тільки страхіття перед роззброєнням і Гітлерівщиною, а ще й віднову невигаслого мріяння про анґлійську забезпеку східних кордонів і т. зв. Східного Льокарна: одначе про все те і про ще дещо інше — другим разом. Вертаючись до варшавської подорожі п. Марінковича то про неї можна сказати, що вона, правда, затіснила порозуміння (радше теоретичне) між Югославією і Польщею, але ні трохи не причинилася до усунення нової, несподіваної та безпосередньої загрози, що наступає на Югославію. Загроза ця виринула раптом з румунської сторони. Румунія, правда, належить до Малої Антанти, і вона, правда, звязана — здавалося, навіть дуже тісно — з Польщею, але вона все таки не схильна „в разі чого" йти зі своїми союзниками аж до кінця. Молдаво-волохам раптом стало моторошно перед наслідками авантюрницьких підприємств і вони взялися шукати собі ре-асекурацій — по другому боці фронту

IV.

На превелике здивування і невдоволення Парижа Румунія увійшла в дуже тісні договірні взаємини з Німеччиною тай, чого більшого, взялася шукати стежок до східної союзної системи. Французька політична розвідка відкрила, що недавно король Карло відбув у превеликій тайні довгу розмову з угорським ґр. Бетленом, котрий, як усякому відомо, є сподвижником оконечного переходу Угорщини під систему італійської дипльоматичної діяльности, звязок якої з радянсько-турецько-грецько-болгарською тай німецькою — аж занадто відомий. Якби розмови Карла з Бетленом довели до результату, то Югославія була би раптом так само ґеоґрафічно зізольована над Адрією, як уже тепер зізольована Річпосполита між Балтиком і Карпатами. Югославії залишиласяб тоді тільки одна „невтральна" границя, австрійська, як Річпосполитій залишається границя чехословацька.

Всі ці процеси, одні вже довершені, інші в сталії хитання і кишіння, свідчать про тяжку крізу в Европі — значно тяжшу навіть від тієї, яку застав 11. листопада 1918 року, себто кінець війни на західному фронті. Пощо про все те говорити нашій галицькій громаді, яка боками робить і ледви дихає під колесами історії: мовляв, що нам до цього, і що нам з цього всього? Відповідь одна: коли нам важко, то і іншим не легко. Друга: серед ґеольоґічних потрясень европейської системи політичної нічого не можна по совісти вважати трівким і забезпеченим, значить, і нашого положення теж ні. Третє: передержати, видержати, перетрівати — супокійно, зимно, прозаїчно, без самодурства, без провокацій, але й без зневіри.

С. З.

З голосів польської преси.

Чому мають обєднати три східно-галицькі воєвідства?

II.

Як головний закид проти обєднання трьох східньо-галицьких воєвідств опозиційна меншість „комсії для покращання адміністрації" (головно ендеки) підносили арґумент, що така реформа буде „вступним кроком до надачі тій землі автономії", себто „уступкою супроти постулятів українського націоналізму" (цитуємо за „Ґазетою Поранною"). На це комісія відповідає, що справа окремого управильнення відносин у Східній Галичині (автономія?) може прийти лише конституційним шляхом і адміністраційний поділ цієї справи в ніякому напрямку не передрішує. „Нинішній поділ на 3 воєвідства — мовляв — своїх завдань в усякому разі не виконав. Не перешкодив саботажевій акції, яка лише скористала на тім, що мала проти себе три розбиті і нескоординовані адміністраційні одиниці. Бо оскільки воєвідські границі в нічому не вяжуть українських орґанізацій, постільки вони чимало параліжують діяльність адміністрації, а також путають ширше закроєну господарську і суспільну акцію".

Дальшим закидом, як довідуємося з „Ґаз Поранної" було те, що — мовляв — у новому воєвідстві повстане українська більшість, яка „скермує діяльність воєвідського самоврядування на неправильну (!) дорогу". Комісія (читаємо) „не легковажить собі труднощів, які може зустрінути праця будучого львівського самоврядування але є того погляду, що чисельне відношення національних ґруп не має для самоуправи того значіння, що нпр. для парляментарного життя". Арґументує це комісія характером господарських справ, які буцім то зближують до себе ворожі одно-місцеві ґрупи та контролею державних чинників — воєводи і старостів — які вже видно будуть дбати, щоби українці не штовхнули самоврядування на „неправильну дорогу..."

Але найважнішим арґументом комісії проти всіх польських опозиціоністів є — Львів. Львів — мовляв — є „тим сворінем, який лучить Східну Галичину (Малопольщу) з Польщею. *Треба його зміцнювати, а не ослаблювати*". І комісія

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 27. ГРУДНЯ 1931.

Е. ОНАЦЬКИЙ.

Одна ніч у Неаполі.

Назустріч міністрові Ґранді. — Гітлер і польські заходи. — Скромна вечера.

Їду до Неаполю.

Ваґон першої кляси мягко, ледви помітно похитується, колеса скваnно відстукують ритмічну міру, очі з задоволенням і втіхою відпочивають на прегарних кольорових фотоґрафіях найкращих мистців Італії, що барвистою стяжкою оперізують купе.

„**Partire**, кажуть італійці, **é un poco morire**" — „Відїзджати це потрохи вмирати", залишати за собою жаль і спогади, рискувати, що ніколи вже на те місце не вернемося, вмремо для всіх тих людей, для всіх тих місць і річей, що були колись частиною нашого життя і для яких наше життя було значним — чи незначним елементом...

Тому — завжди на залізничих дворцях стільки заплаканих лиць, стільки тужних очей, стільки довгих поцілунків...

Але щодо мене, то я їхав з легким серцем: мав у кишені не лише квиток першої кляси до Неаполю, але такий-же з Неаполю до Риму: їхав, як гість мін-ства закорд. справ Італії назустріч міністрові Ґранді, що мав приїхати другого дня ранком до Неаполю морем і вернутися зараз-же до столиці Італії.

Нас їхало 25 журналістів, — кореспондентів закордонних часописів. Цілий інтернаціонал, але не другий, і не третій, а безциферний, цілком особливий: і весь настороженний, підзорливий...

Зі мною в купе — балтійський барон, бувший російський підданий, старшина московської армії, — тепер кореспондент одної з найбільших телеґрафних аґенцій Німеччини і член Штальгельму.

Відчуваємо, що ми колишні товариші із вязниці народів і балакаємо, на його прохання, по московському: — Щоби не забути, пояснює він. — Стільки зусиль витратив я на цю мову, стільки мав за неї неприємностей, а тепер, без практики, забуваю! Шкода! Хто зна, чи ще на щось не придасться...

— Маєте рацію, — відповів я. — Не треба нічого забувати, а особливо мови ваших ворогів. Німецькі старшини перед війною пильно студіювали французьку мову...

— О, тепер нам треба було би вчитися ще й іншої мови. Але це неможливе! До речі. Чи знаєте, що вчора до Риму приїхали відпоручники Гітлера?

— Так, я чув, і мали велику конференцію в Фльоренції...

— І матимуть у Римі. І треба сказати, що італійці їх дуже прихильно зустрічають, дають їм усі можливі полекші. Зрештою, на них уже всі починають дивитися, як на представників уряду, що ось-ось...

— Так, що ви вірите в скорий прихід Гітлера до влади?...

— Ніяких сумнівів! Або Гітлер або більшовики. Центр заникає. Всі природно вибирають Гітлера. Інакшого вибору нема. От і тепер, останні вибори в Віртемберґу принесли Гітлерові знову велику перемогу...

— А як-же німецьке посольство? В яких воно взаєминах з цими висланцями?...

— У ніяких. Ви-ж розумієте, воно не може...

— Розумію, а не думаєте, що скоро до Риму приїде й сам Гітлер?

— Не думаю. Це — майже виключене. Мусоліні — як голова італійського уряду не може його приняти, не наражаючи Італію на дипльоматичний інцидент...

— Тимчасом їдуть поляки. Якийсь полковник Пражмовський, про якого часописи зазначують, що він один інтимний співробітник маршала, орґанізатор польської кінноти...

— Так, я чув вже про це... Заметушилися. Бояться приходу Гітлера до влади. Раніше покладалися цілком на Францію, а тепер з усіх сил починають натискати на Італію. Місяць тому дарували королеві старий портрет якоїсь савойської княжни, заснували „Італьо-польське товариство для культурного зближення", тепер висилають леґіонерів, що мають роздавати направо й наліво вищі польські відзнаки... А одночасно в Варшаві приймають Маричковича, міністра Югославії, — якого саме імення вистарчає, щоби вивести італійців з рівноваги. Зрештою італійський уряд пішов тепер по лінії перегляду версайльського трактату, що важко уявити собі, що найшов спільну мову з його оборонцями...

— Поживемо — побачимо...

Поїзд біг, не зупиняючись. Забалакали ми про духоту, дощі, про звичаї, звязані з парасолями.

Перервав нам кондуктор:

— За пять хвилин Неаполь, панове...

Кожний думав про те, де ночуватиме, щоби завтра раненько поспішити на побачення в 7-ій годині до пристані. Я вирішив заїхати до одного знайомого пансіону над самим озером, — але, що було вже по 9-ій вечора і я знав, що в пансіоні на мене не чекають з вечерою, то по дорозі зайшов до пекарні і ствердив, що ціни в Неаполю дорожчі за римські! Це мене трохи здивувало, бо Рим всетаки столиця, а по столицях усе життя мусить бути дорожче, — до того більшу частину овочів і городини привозять до Риму саме з Неаполю, і таким чином до „первісної" неаполітанської ціни, треба в Римі додавати ще кошти провозу, а тимчасом...

Вибрав собі якогось смачного (на вигляд!) печива, загорнув гарненько в папір, поклав до кишені, і далі — шукати каварні або молочарні.

Дивлюсь — у напів-освітленій кімнаті, з широко розчиненими на вулицю дверима сидить такий симпатичний дід з довгими, спливаючими навколо вуст вусами і пихкає довгою-предовгою люлькою. Так ніби зійшов дідуган з якогось образу Репіна. Аж задивився я на нього. А потім підвожу голову, бачу: просто у нього над головою й напис: „Молочарня".

— Добрий вечір!

— Добрий вечір, пане.

— Чи не можнаб молока напитися...

— Чому не можна? Можна. Заходьте, пане! Добре було молоко! Тепер над ним, прав

сподіється саме від получення трьох воєвідств
скріплення польського елементу у Львові, бо во-
на переконана, що наплив поляків до Львова бу-
де багато більший від напливу українців, особли-
во, що „в диспозиції уряду залишаються дуже
успішні засоби оборони польського характеру
Львова“. Комісія спеціяльно звертає увагу на
випробовану польську „національну тугість“
Львова...

Як бачимо, комісія, яка предкладає урядові
внесок на обєднання 3-ох східно-галицьких воє-
віств в одно львівське воєвідство, боронить свій
проєкт саме державницькими і націоналістични-
ми польськими арґументами, серед яких є такі
„грубі Берти“, як скоординована інтенсивна бо-
ротьба проти української „ірреденти“, як також
боротьба з небезпекою „саботажів“ но і врешті —
скріплення Львова, як твердині польського на-
ціоналізму і його розсадника на сході. Але не
вважаючи на ті арґументи проєкт комісії хоч і
здобув більшість, не здобув за собою однодушно-
сти. Майор Стажинський, як репрезентант вій-
ськового мін-ства, боронив принципу, щоби гра-
ниці воєвідств, як адміністраційних і господар-
ських одиниць, покривалися з територією вій-
ськових корпусних округ. Тому, на його думку,
львівське воєвідство повинно вміщатися в грани-
цях ДОК VI. Міхал Зборовський, б. начальник
самоуправного виділу краківського воєвідства,
виступив з концепцією створити окреме пере-
миське воєвідство, а цю концепцію підтримує та-
кож Юліян Суський, який свій проєкт видав на-
віть окремою книжкою. Цей останній пропонує
поділити тернопільське воєвідство поміж львів-
ське і станиславівське, а до львівського додати з
люблинського воєвідства томашівський повіт і
частини дубенського й кремінецького повітів.
Суський є проти Тернополя, як столиці окремого
воєвідства, з огляду на близкість кордону і пога-
ні фінанси тернопільської самоуправи. Також д-р
Дальбор, директор самоуправного бюра для б.
конґресівки і Поморя є проти радикальних ре-
форм південно-східного тернопільського поділу
Польщі, покликуючися м. ін. на опінію комісій
для реформи адміністрації, урядуючих в рр.
1923—26.

Зреферувавши всі ті погляди, „Ґазета По-
ранна“ додає від себе такий коментар:

„Обєктивно беручи, „ахілевою пятою“ ни-
нішнього проєкту комісії є понаднормальна ве-
личина пропонованого львівського воєвідства
і його національний склад. Це було би най-
більше воєвідство з усіх у Польщі, з населен-
ням близько 5-ти міліонів мешканців, отже
вдвоє більшим ніж у Познанщині, втроє ніж у
Люблинщині й четверо більшим, ніж на Поліс-
сі. Під віросповідним оглядом це воєвідство ра-
хувало би 61.60 відс. греко-католиків і ледви
26.65 відс. римо-католиків. Самоуправна праця
булаб у тих умовинах дійсно дуже важка. Па-
мятаємо, скільки зусиль, терпеливости і доброї
волі вимагала діяльність давньої галицької са-
моуправи, хоча національна пропорція була в
ній зовсім інша. Комісія потішає нас, що само-
управу будуть пильнувати старости і воєвода,
а польськість Львова в разі потреби зуміє обо-
ронити уряд. На жаль, така адміністраційна
курателя над самоуправою не є бажаним і ко-
рисним явищем, а інґеренція центральних чин-
ників в льокальні національні відносини є су-
перечною річчю з засадою, яку устійнила сама
комісія для будучих воєвідств...“

Ясна річ, що проєкт комісії викликав прис-
страсні дебати на сторінках польської преси.
Проти цього проєкту, не вважаючи на ультра-
патріотичні арґументи комісії, які ми виразно
підкреслили, виступили передовсім польські на-
ціоналістичні елементи, згуртовані однаково в ен-
децькому, що й санаційному таборі.

І так нпр. у різдвяному числі „Курєра
Львовского“ маємо статтю б. ендецького посла
Яна Перацького п. н. „Одно чи три воєвідства?“,
а в такому самому числі „Слова Польского“ по-
містив статтю Т. Біґо п. н. „Львівський район“.
І оба ці автори займають спільно неґативне ста-
новище до обєднаних галицьких воєвідств. Їх ар-
ґументам приглянемося ближче завтра.

ла, сувора контроля. Не можна його інакше
продавати, як в запечатаних пляшках, і на кож-
дій пляшці печатка міської контролі. Суворо!
Тільки які зловживання знаходить, зараз-же на
кару, зачиняють молочарню на два-три-чотири
місяці, а на дверях зачиненої крамниці напис
вивішується: „За те, що підмішував до молока
крейди, чи соди, крамницю зачинено на такий-
то час...“ Втрати матеріяльні великі і — ганьба!
Італійці самолюбиві. Після кількох таких кар, —
молоко тепер — як золото...

— Як торгуєте, дідусю?

— Отако, пане... Люди грошей не пла-
тять...

— Як не платять?

— Та так... Носиш їм додому місяць за міся-
цем, місяць за місяцем, а потім, як їм плати-
ти — нема грошей! А тут-же з тебе тягнуть...
Біда, пане...

Подивився на мою маленьку валізку...

— А ви з Риму, пане?

— Та з Риму.

— За ділами приїхали, чи так прогуля-
тися...

— За ділами, дідусю. Трудно тепер з гуль-
нею...

— І в Римі трудно?

— І в Римі, діду.

Помовчали. Я пив, смакуючи, густе моло-
ко, заїдаючи якимсь тістом з горіхами.

— Ще шклянку, діду. Добре молоко маєте.

Налив, попихкуючи люлькою. Подивився
задумано на мене, а потім:

— Може я вам стільця принесу?

— Ні, дякую. Мені й стоячки таке молоко
смакує. Скільки за нього?

— Одну ліру.

— Добраніч, дідусю!

— Добраніч, екселенціє.

Старе покоління в Неаполі ще досі всіх чу-
жинців кличе „екселенціями“, головно, коли
дістає від них гроші. Я йшов і озирався. Вигляд
діда з довгою люлькою й довгими сивими ву-
сами викликав у мені несподівані спогади.

(Продовження буде.)

З конскрипційних практик.

(Звідомлення з місць.)

СОКАЛЬЩИНА.

Начальні конскрипційні власти проголоси-
ли, що конскрипція має бути вірна і справедли-
ва, а тимчасом конскрипційні комісарі іґнорують
це і роблять своє. Ось докази з сокальського
повіту:

Сокаль. Комісар Шайнер (урядовець маґіс-
трату) вписував матірню мову українців як
„руську“, а як інтересовані відмовляли своїх
підписів, то відходив з непідписаними аркуша-
ми. Комісар Ратусінський (учитель ґімназії) не
хотів давати двомовних аркушів, а робив це що-
йно на енерґійне домагання інтересованих і під
загрозою відмови відповідей. Шпачинський (у-
читель) зовсім не виповнював рубрики „матірня
мова“. Пан Квятек (учитель) іґнорував заяви
господаря хати дотично матірньої мови, а вдово-
лявся інформаціями дітей.

Про безчисленні зловживання повідомляють
зі сіл. І так: в *Переспі* учителька Романовська
рубрики „матірня мова“ для українців зовсім не
виповнювала і казала підписувати такі неповні
аркуші. Мешканець того села Гриць Корнаць-
кий, який є римо-кат. обряду, казав вписати со-
бі матірню мову українську. Довідався про це
учитель зі Сокаля Стажецький і приїхав до се-
ла на „слідство“. В його присутности заявив
Гриць Корнацький, що виповнення матірньої мо-
ви як української є згідне з його домаганням
Та проте Стажецький домагався від конскрип-
ційного комісаря поправлення цеї рубрики і впи-
сання матірньої мови польської. Колиж комісар
цьому відмовив, Стажецький сам зробив цю по-
правку на власну руку. В *Боратині* конскрипцій-
ний комісар Ян Сенейко рівнож не виповнював
для українців рубрики матірньої мови. Для Ми-
хайла Дубика, Стефана Лукаша, Павла Чмирука
і Тимка Цвика виповнив аркуші незгідно з їх за-
поданнями і щойно на домагання подер аркуші
і виповнив правдиво. В хаті Василя Чмирука,
Семена Шалати, Івана Богуна, Грицька Ґеруса
і Василя Шакули, які є українцями, зовсім не був
той комісар. До хати Климентія Біли приніс
іни. Україна там, коло Кійова, тутай єст поль-
ською і щойно на домагання поправив на укра-
їнську. Урядовець староства Полєр грозив Семе-
нові Олексовичеві, що буде сидіти 4 тижні в кри-
міналі за те, що домагався вписання як матір-
ньої мови української і казав поліцаєві списати
протокол. *У Горбкові* учителька Лясковська для
членів українських родин вписувала як матірню
мову польську. Так було між іншим з родиною
Ковальчука і щойно на його домагання по-
правила.

В дні 10. грудня арештувала поліція д-ра
Льва Хоминського в Сокалі за те, що він не хо-
тів видати спису учасників довірочних нарад,
які відбулися в справі конскрипції. Командант
поліції поводився при тому в провокуючий спо-
сіб, ідентифікуючи УНДО й УВО. Перевели ре-
візії в Повіт. Кооперативнім Союзі і „Просвіті“
в Сокалі, пошукуючи за відозвами в справі кон-
скрипції. У звязку з конскрипцією арештовано
Теодора Щудла з Первятич, Андрія Тхіра с.
Івана, Петра Гука з Яструбич, Гриця Никона і
Гриця Трохима з Горбкова. Гриця Никона вда-
рив командант поліції з Тартакова в лице так,
що йому потекла аж кров і викрикував при нім
словами: „Вже вам повагоювалися рани з тамто-
го року?“ Всіх арештованих випитували, про що
говорив адв. д-р Хоминський на нараді в справі
конскрипції.

БЕРЕЖАНЩИНА.

З села *Плауча Велика*, пов. Бережани, пи-
шуть нам:

На два-три тижні перед конскрипцією все
заповідалося гарно. Здавалося, що бодай ця
справа, яка вимагає справедливости й точности,
буде переведена *безсторонно*, бо заповідано, що
переписними комісарями можуть бути нарівні
українці з поляками. З нашої громади вислано
десять подань до староства в Бережанах з про-
ханням іменувати поданих у них громадян на пе-
реписних комісарів у Плаучі Великій. Подава-
лися свідомі люди, котрі вміють добре писати по
українськи і по польськи. Тимчасом всі обіцянки
були тільки декорацією назовні, а в дійсности
все було цілком інакше. На подання староство на-
віть не відповідало. Комісарями заіменовано са-
мих поляків, з котрих більшість не вміла ні пи-
сати, ні говорити по українськи. А як припадко-
во, через помилку, призначено на комісаря укра-
їнця, то з ним так обходилися, що він сам мусів
зректися тої почести, бо бачив, що є небажаним
гостем.

Інструкція в справі перепису між іншим ка-
же таке: „**Należy stworzyć odpowiedni nastrój
i uświadomić dostatecznie ogół o doniosłości
spisu**“. До такого освідомлювання взявся о. М.
Юхнович, який пояснив людям значіння пере-
пису, кажучи, що мають зізнавати правдиво і
яких друків мають домагатися. Таке освідомлю-
вання викликало неголування серед тих, котрі
цього собі не бажали. А щоби і вони зазначили
свою працю, то в дні перед конскрипцією розі-
слали „стшельців“ по Плаучі Малій, котрі голо-
сили, що хто запишеться українцем, той буде
платити подвійний податок.

Прийшов день перепису. Розійшлися коміса-
рі по районах і відразу тільки з польськими дру-
ками, бо двомовних, мовляв, уже їм забракло.
Пояснювали, що староство видало тільки 10 при
двомовних друків, тому на обводи припало зале-
дви по 20 штук. Кому навіть попався двомовний
аркуш, то комісарі виповнювали його по поль-
ськи, бо по українськи не вміли писати і казали,
що по українськи не можна. Нікому не давали,
щоби сам виповнював собі друк. Зачалися від-
мовлювання підписати друки і зголошування до
обводового комісаря. Розуміється, що нікого до
нічого не змушувано, тільки по таких, котрі не
підписали аркушів, ходила поліція, вишукувала
і записувала за ріжні „непорядки“, а між іншим
сам командант поліції викрикував до людей та-
кими словами: „**Chcecie Ukrainy, to idźcie za
Zbrucz! Już was rozpiera biały polski chleb, idź-
cie za Zbrucz, tam będziecie jeść czarny**“ і т. д.

Деякі комісарі, випитуючи про мову, почи-
нали від англійської, французької і т. д., чого
цілком нема в інструкції. Люди назагал трималп-
ся добре, домагалися двомовних друків і багато
відмовляло підписів, як було не по їхньому. Най-
краще трималися люди в Плаучі Великій і в
Глинній. Багатьох записала поліція за те, що до-
магалися двомовних друків, або відмовлялися на
польських друках підписувати по польськи. Так
виглядала рівноправність у переписі населення.

(Продовження буде.)

З українського життя у Львові.

Праця читальні „Просвіти“ в середмісті.

Від часу заложення читальні „Просвіти“ у Львові в середмісті сходилися там члени, старші особи обох полів, що неділі і свята по вечірні. Це тривало до часу світової війни. В часі війни читальня була зачинена, а по війні довгий час ніхто нею не занявся і щойно за почином одного члена виділу її відновлено і привернено до життя. Давніх членів нині не видно в читальні, натомість є нові, свіжі члени, майже самі дівчата і кілька жінок, які по вечірні в неділі та свята сходяться разом та слухають викладів на ріжні теми, читання книжок, часописів і співають. Відбувається теж наука для неграмотних.

Читальня „Просвіти“ в середмісті не вдоволяється тільки відчитами, але святкує також ріжні свята: народні, ювилейні, Матірного Т-ва „Просвіта“, свято книжки, ощадности, Шевченка, Франка і т. д. А в неділю 6. грудня ц. р. відбулося в читальні перший раз велике церковно-релігійне свято в честь Пресв. Діви Богородиці, на якому члени читальні виповнили читальняну домівку по береги. На програму свята зложилися промови члена виділу читальні о. Ґорчинського і голови читальні о. Василева, переплітані співами всіх присутних. Свято дало всім учасникам велике моральне вдоволення.

А. Г.

Свято в честь митр. Андрея в ремісничій бурсі.

Небагато львівських українців знає про те, що завдяки ексцел. митр. Шептицькому знайшло віднедавна поважне число нашої ремісничої молоді приют у ремісничо-промисловій бурсі в домі при вул. Пасічній ч. 2 (зараз за Личаківським парком). Питомці тої бурси в числі понад 50, якими займається з великою дбайливістю управитель о. Квіт, мають здоровий і достатний харч та всі потрібні вигоди і якнайкращу опіку, тому не дивно, що до своїх доброδіїв ставляться вони зі справжнім пієтизмом.

Доказом такого пієтизму до особи Митрополита був святочний концерт у його честь, що його уладили питомці у себе в гарно прибраній салі в неділю 20. ц. м. Ціла недовга програма свята була виведена просто зразково. Чи це були добре вишколені хори, чи незвичайно вдатний виступ мандолінової орхестри, чи спеціяльно на це свято написана деклямація „малого хлопчини з гір“ — усе те вказувало на велику й корисну працю проводу над ремісничою молодю. А глибоко продумана промова о. Квіта була одним великим гимном подяки для ексц. Митрополита і всіх інших добродіїв бурси.

Це прегарне свято, на якому між іншими гістьми явився і Преосв. еп. д-р Бучко, закінчилося многоліттствіям та співом нац. гимну.

Платнича здібність Німеччини.

Базельський кореспондент „Дейлі Мейль“ пише. „Німеччині не вдалося переконати комітет експертів про безвихідність своєї господарської кризи. Експерти ствердили, що німецька промислова орґанізація знаменита, 70 прц. німецьких фабрик стоять з технічного боку далеко вище від анґлійських і нарівні з фабриками, побудованими після війни у знищених департаментах Франції. Німецькі капітали за границею приносять Німеччині не менше 400 міліонів марок річно. Надвишка вивозу над привозом осягнула небувалу цифру 2.800 міліонів марок, не рахуючи т. зв. невидного вивозу. Як тільки Німеччині удасться вирішити проблему короткоречинцевих довгів, її господарський розвиток піде, на думку експертів, швидким темпом. Німецькі залізниці в часі 1925—1929 р. давали дохід 830 міліонів марок. Тепер цей дохід змалів, але з привернення нормальних умовин німецькі залізниці знову будуть доходовим підприємством. На всякий випадок комітет експертів ніяк не може сказати, що Німеччина зовсім не може платити репарацій. Більшість експертів не вважає репарацій головною причиною світової кризи“.

Франція борониться перед чужинними робітниками.

Французький парлямент приняв на останньому засіданні проєкт закону про охорону місцевих робітників перед чужинними. Із чужинних робітників мають у Франції першенство: 1) політичні вигнанці, перш усього російські та італійські; 2) бувші вояки світової війни в рядах армій Антанти; 3) чужинні робітники, що поженилися з французками; 4) чужинці, що потерпіли від випадку при роботі. Щойно після вичерпання цих чотирох катеґорій прийде черга на інших чужинних робітників. Французька влада має уважати, щоби сільські робітники не шукали роботи по містах і фабриках. Поправку соціялістичних послів, щоби чужинним робітникам признати законно ту саму платню що французьким, відкинено.

Безбожники при роботі.

У звязку з Різдвяними святами комуністичні орґанізації в Радянщині видали поклик, яким закликають робітників працювати у святочні дні та не ходити до церкви. Хто в ці дні не явиться на роботу, буде звільнений від права дістатися до іншої фабрики. Характеристичною рисою цьогорічної протирелігійної кампанії є широка мілітаристична пропаґанда. Приготовлено велику масу транспарентів, листівок, аґітаційних плякатів і т. п., в яких накликується населення не купувати на свята нічого і зате жертвувати гроші на будову танків і літаків.

Крім того йде урядова нагінка на церкви і духовенство. В цьому році закрито в Радянщині поверх 600 святинь ріжних віросповідань і 1400 духовних осіб вислано на Соловецькі острови.

А проте не виреклися релігії.

Протирелігійна аґітація в Радянщині не всюди осягає успіхи. „Безбожник“ повідомляє про численні факти, що члени „комсомола“ виконують релігійні обовязки. У вороніжській окрузі комсомольці не тільки ходять на богослуження по церквах, але зорґанізували навіть церковний хор. У Сталінграді комсомольці женяться не на основі більшовицьких приписів, але після церковного обряду. В белеґеївському повіті комсомольці уладили паломництво до чудотворної Матери Божої. Наслідком того центральний комітет комсомольської орґанізації переводить строгу чистку своїх рядів і викидає всіх релігійно настроєних членів.

Новий зшиток „Української Загальної Енцикльопедії“.

Із 15-им зшитком, що саме йде в продаж, „Українська Загальна Енцикльопедія“ закінчила формально половину праці. Друга половина піде щораз швидшим темпом з огляду на наладнаний апарат, придбаний досвід, ще й тому, що 4 зшитки, які складатимуть гасло „Україна“ підготовляються вже тепер.

У третім томі під назвою „Україна“ будуть поміщені загальні огляди з усіх галузей українознавства; їх підготовляє окремий редактор д-р В. Сімович у Празі.

У 15-ім зшитку находимо назви від слова „Лоетеча“ до „Маркс“. Із українських назв находимо там такі: Лозинські, Лозовські, Лола, Ломиковські, Ломивський, Лопатинські, Лосенко, Лосицький, Лоський, Лотоцькі, Лубенець, Лужецький, Лужницький, Лукасевичі, Лукач, Лукашевичі, Лукіянович, Лукомський, Луцькі, Лучаківські, Лучинський, Лучицький, Лучкай, Лучкович, Лушпинський, Любарський, Любецький, Любименко, Любинські, Любович, Любомирський, Любченки, Лятошинський, Ляхницький, Ляхоцький, Ляшевецький, Лященко, Магалевський, Маєвський, Мазалевський, Мазепа, Мазуренки, Майорський, Майстренко, Майський, Майхер, Макар, Макаренки, Макарови, Макаровські, Макарушка, Мако, Маковей, Максименко, Максимовичі, Макух, Макушенко, Малавський, Малаш, Малашевич, Малашко, Малецький, Малинка, Малиновський, Малишка, Малицькі, Малько, Мальовані, Мамонтів, Манастирські, Мандичевські, Манжура, Манько, Маринович, Маркевич та Марковичі.

Редакція „У. З. Е.“ передаючи нам зшиток для замітки, прохає подати до відома читачів „Енциклопедії“, що всі запримічені пропуски будуть поміщені в додатковім кінцевім зшитку. Всі заввагм пересилати на адресу „У. З. Е.“ Львів, вул. Чарнецького 26.

Японська акція в південній Манджурії.

На основі китайських повідомлень японські війська наступають на лінії Тунліян-Тугушан. Здобули місто Факумен і зводять бої на залізничій лінії Джінкав-Кавпанце, яку знищили недавно китайські війська. Крім того вислали 300 вояків на Шангай-Кван і здобули це місто. Японці мають, очевидячки, на меті окружити китайську армію біля Чін-чав із трьох боків і викинути її на Е-голь. Японське урядове звідомлення ґен. Гонжа каже, що він не задумує заняти Чінчав, тільки очистити край від „бандитів“.

—o—

Всупереч міжнароднім договорам.

На останньому засіданні бюджетової комісії румунського парляменту заступники національних меншин виступили проти розвязування шкіл, де є національні меншини. Поверх 40 середніх шкіл уряд знову розвязує, біля 1.000 учителів останеться без хліба. На днях вони мали явитися в міністерстві освіти, щоби вишукати собі в старому королівстві посади, оскільки є вільні.

—o—

Неспокій в Курдистані.

З Баґдаду повідомляють, що в боях між анґлійськими військовими відділами і курдами згинув один старшина і 13 вояків. Курди втратили 20 убитих і 30 ранених.

—o—

Базельські наради скінчились.

Комітет експертів, що досліджував у Базелі платничу здібність Німеччини, скінчив свою роботу 23. ц. м. підписанням спільного звіту. Текст цього звіту буде оголошений в найближчому часі в чотирьох урядових мовах: німецькій, французькій, анґлійській та італійській. Покищо подано до загального відома тільки короткий витяг із звіту.

З концертової салі.

Концерт білоруської пісні у Вильні.

В перших днях грудня ц. р. в салі виленської білоруської ґімназії відбувся концерт білоруської пісні, влаштований Батьківським Комітетом. На концерт був запрошений Кружок Студентів-Українців у Вильні. Хор під батутою п. Ширми виконав незвичайно майстерно цілу низку білоруських народніх пісень, які позволили нам уявити собі весь чар білоруської народньої творчости. Особливо виріжнилося пять пісень в гармонізації Ганковського, які представили слухачам еволюцію кохання білоруської сільської дівчини. З концерту винесли ми незабуте і незвичайно миле враження.

В. Д.

Оголошення до святочного числа „ДІЛА“, яке вийде в значно збільшенім обємі і накладі в середу 6. січня 1932 р. приймає Адміністрація „Діла“ найпізніше до вівтірка 5. січня до години 13.

З музичного життя.

Коляди на фортепян Василя Барвінського.

Коляди ці видало Муз. Т-во ім. Лисенка у Львові. На окладинці прекрасний дереворит Бусовиської ікони з XVI віку. Зміст: 22 коляди з передмовою В. Барвінського. Коляди в середньо легкому укладі, так, що їх може грати кождий, хто трохи грає на фортепяні. На цей раз дійсно вдалось Барвінському получити повну мистецькість з легкістю і популярністю укладу. Форма збірничка, велика VIII. Ціна 3·50 зол. Нотне письмо дуже читке, широке, перглядне і робить враження досконалого „штиху“. Вінету і ноти виконав З. Попель. В кождій колядці старався Барвінський „вписати“ нотами такий настрій, який дана коляда викликує. Тому кожда з коляд має своє лице. Найтяжче було це зробити в загально знаних колядах, які мають уже свою гармонічну, може й фальшиву, але традицію. Барвінський не зміняв настрою цієї традиції, тільки усунув вульґаризми та оживив і спестрив надто банальні і „пусті“ місця. Таких пустих місць попадається дуже богато у творах, які є нормально призначені для людського голосу — а їх перероблено на фортепян. Довга нота чи акорд в людських голосах має богато можливостей навіть дуже цікавого існування, бо голос може филювати, кріпшати то-що, а головне він може звучати деякий час в тій самій силі! А фортепяновий звук постепенно і незадержно гине. Відповідними звуковими комбінаціями нагороджує це Барвінський. Дальше: прим. такі місця, як в колядці „Не плач, Рахиле“, де при словах „з Ірода приводу і т. д.“ маємо в тексті на 6 тонів 5 однакових, а й 6-тий з тої самої гармонії, раптом ожили — бо Барв. дав під кожду ноту маленьку зміну в інших голосах. А згадайте „старі добрі (?) часи“, які на жаль ще й до тепер тягнуться завдяки деяким помисловим нотомазам, коли то Богу духа винний слухач „мусів“ вислухати в таких випадках 6 таких самих акордів підряд... Не даром кажуть, що ми дуже терпеливий нарід! Та Барв. не обмежився до передання вокального звуку фортепяном. Барв. ілюструє часом цілі різдвянні настрої, використовуючи звучність фортепяну як інструменту. Найдемо в його збірці коляд сніжну сріблистість різдвяної ночі в колядці „Ізрівнай Боже“, прекрасне наслідування дзвонів, які чим раз то більше роззвучуються, а з їх гудіння виринає „У Вифлиемі нині новина“ на те, шоби ....з гуком дзвонів, дати могутні акорди радости різдвяного Свята, а дальше ніжну переливну вдумчивість двох лемківських коляд, що якнайкраще віддають настрої людини, в якої душу, стурбовану життям, внесло Різдво трохи розради та хвилевого заспокоєння. Найдемо там і збиточну веселість розбавленої дітвори („На небі зірка“) та богато інших настроїв.

Ця збірка коляд повинна найтися в кожній українській хаті — не тільки як доказ нашої музикальности, але й на доказ нашої культурности.

Р. Отсен.

З життя Волині.

Молочарська нарада. 15. грудня в Луцьку в домівці філії „Сільського Господаря“ відбулася нарада кооперативних молочарень луцького району, скликана централею „Маслосоюзу“ у Львові через свій луцький відділ. У нараді, крім представників районових молочарень і молочарських відділів споживчих кооператив Луччини й Рівенщини взяли участь інспектор РСУК п. Л. Кобилянський, ревізор Д. Олександрович, голова філії „С. Госп.“ п. В. Островський, голова інструкт. відділу „Українбанку“ в Рівному дир. Кенджинський, представник Кремянеччини п. Б. Козубський і начальник „Народньої Торговлі“ в Луцьку п. Ів. Мацик.

Нараду відкрив директор „Маслосоюзу“ п. Мудрик. До президії вибрали п. В. Островського (голова) й інж. В. Жолнярчука (секретар). Реферували: начальник луцького відділу „Маслосоюзу“ п. Ів. Телепко про працю цього відділу, агроном інж. Т. Залуцький про організацію роботу на Волині й дир. Мудрик про стан, плян праці і найближчі завдання молоч. Союзу „Маслосоюзу“. Звідомлення дир. Мудрика, виложені в ядерній, ясній формі, були вислухані зібраними з великим зацікавленням.

Після звідомлень відбулася дискусія, яка виявила деякі хиби в праці на місцях та намітила шляхи до її поліпшення. Головною болячкою молочарської справи є зле поставлена годівля корів. Виходячи з цього факту, голова філії „С. Г.“ підкреслив, що без наладнання годівлі й взагалі агрикультурної праці за допомогою кооперації молочарство на Волині не може мати бажаних успіхів.

Наприкінці, на пропозицію п. В. Островського ухвалено звернутися до „Центробанку“ через філію „С. Господаря“ в Луцьку з просьбою уділити позички тим селянам, які потерпіли від градобиття, на доживлення корів з фонду поводян.

Фільмові сеанси для дітей. Луцька повітова „Просвіта“ разом з кооп. „Український Кіно-Театр“ у Луцьку дня 12. і 13. грудня влаштувала 4-денні сеанси для дітей у кіні „Аполльо“. Були висвітлені фільми: „Нечемне Вороня“ — власний фільм „Українського Кіно-Театру“ з українськими віршованими написами й „День маленького Франка“ (гігієна) та „Від яйця до яйця“ (природа) — власність фільм. інституту в Варшаві. З ріжних несприятливих причин сеанси відвідало всього біля 500 осіб.

Андріївські вечорниці. Дня 12. грудня луцька „Просвіта“ влаштувала „Андріївські вечорниці“, які пройшли зі значним матеріяльним успіхом.

Смерть визначного сіоніста. 11. грудня в Луцьку помер голова сіоністичної організації, б. кандидат на сенатора з сенатської листи ч. 18 і член міської ради Ілля Бромберґ. На похороні, що відбувся 13. грудня, зібралося понад 3 тисячі душ місцевого населення. Цей факт свідчить про поважання, яким тішився небіжчик. Були на похороні представники українського громадянства та представники міського самоврядування. При останніх виборах п. Бромберґ провів до міської ради 9 членів, звичайно, після сильної боротьби.

НОВИНКИ

— **Заморський гість у нашій Редакції.** Вчора, 25. грудня ц. р. відвідав нашу Редакцію канадійський громадянин, наш земляк **К. С. Продан,** агроном, що від 16 літ служить у міністерстві рільництва. П. Продан родом з Вел. України, переїхавши до Канади, покінчив там агрономічні студії та віддався фаховій праці в міністерстві. До Галичини приїхав наш достойний гість у характері голови канадійського Т-ва опіки над українськими переселенцями, щоби познайомитись з економічними відносинами в нашому краю, зокремаж з орґанізованим господарським життям українців.

— **Нова українська крамниця у Львові.** До кількох наших великих крамниць у самім Ринку прибуває нова — крамниця обуви під фірмою „Комета“. Заснували її Іван Джулинський, бувш. Січовий Стрілець, що саме після 15-літн. побуту на Вел. Україні вернув до батьківщини і Іван Дейнека, купець, відомий у широких колах нашого громадянства. Крамниця буде відчинена 30 грудня, поруч трамваєвої зупинки і матиме всі роди обуви. Власники її жертвують при нагоді відчинення 2 відсотки брутто на „Рідну Школу“.

— **Черговий реферат** п. з. „Сьогоднішне господарське положення і засоби боротьби“ виголосить дир. М. Творидло в неділю 27. грудня ц. р. в год. 12. впол. в салі Т-ва „Зоря“ у Львові, вул. Віпменська 25.

— **Бернард Шов про Сталіна.** На відчиті в Льондоні Шов висловився про Сталіна: „Він секретар установи, яку створив з тією метою, щоби його вибрала — секретарем. Сталін — яркий опортуніст. У нього нема одноцільної програми, він випробовує всякі засоби й негідні відкидає. На своїх похибках він учиться, а разом із ним учиться ціла Радянщина...

— **Вистава в нюйорській тюрмі.** У тюрмі „Сінґ-Сінґ“ відбулася недавно аматорська вистава, на якій виступали самі вязні. На небуденну виставу прийшли майже всі представники „найвищих десяти тисячей“. Перед воротами тюрми кожному гостеві давали летючку з видрукованим правильником: „Не показуйте брилянтів і перел, не винимайте кишеневих годинників. Не давайте прислузі „на пиво“. Не беріть із собою великих грошей. Не приносіть до тюрми вогнестрільної зброї та гарячих напоїв“. Керманич тюрми знав, що багато з бувших злочинців, які пересиділи в свій час у „Сінґ-Сінґ“, прийдуть поглядіти на своїх товаришів і послухати, як якийнебудь фальшівник грошей — співатиме... народній гимн... Само собою такий глядач не помине нагоди зняти низку перел із шиї якоїнебудь жінки, або витягнути мошонку з кишені багатиря-сусіда... Вистава вдалася напричуд: убивники, злодії та фальшівники зробили все, щоби вдоволити глядачів...

— **Піраміда европейської цивілізації.** Невеселі прочуття переслідують американського міліонера Віліяма Гарвея. Він переконаний, що вся наша прославлена европейська цивілізація з усіми чудами техніки — буде знищена. Пройдуть століття й нові люди почнуть знову будувати та влаштовувати своє життя; память про нашу цивілізацію загине в сумерку віків. Щоби не допустити до такого нещастя міліонер Гарвей постановив розпочати будову сховку, в якому мали би зберігатися всі здобутки нашої науки та техніки: в оригіналах, зразках і описах. Таким сховком хоче Гарвей зробити піраміду. Будова піраміди европейської цивілізації почнеться швидко у прогалині пустинних гір Арканзас. Книги з історією людства та його здобутками будуть видруковані на матеріялі, який простоїть цілі тисячеліття. Кожна книга буде крім того у скляній коробці, з якої випомпують воздух. Для збереження інших зразків зроблять дуже багато в тому музеї — храмі цивілізації.

— **„Ленінград 1931 р.“** „Тан“ помістив більший нарис Ж. Мейера, що побував недавно на Радянщині, про життя Ленінграду 1931. Місто залишило на ньому сумне враження. Там, де попереду кружляла юрба людей — тепер нема нікого. Часом переїде повозка, майже нема авт; з більшими проривами їдуть трамваї — кермують ними жінки. Багато крамниць зачинених. Перше враження стороннього: покинуте, вимерле місто, чим більше проходжуватися вулицями — тим більше це враження посилюється. На Невському більше гамору й руху, люди краще одіті, багато урядовців і військових. Погано вбрані жінки, всі мущини в кашкетах, багато дітей. В інших дільницях міста вулиці оживають лише ранком і вечором, коли робітники вертають із фабрик.

— **Довги Гінденбурґа.** Гінденбурґ дуже дбайливий, точна людина. Сам він дуже здивувався, коли довідався, що не повернув позички зперед 25 літ. 1906 р. Гінденбурґ кермував дивізією на маневрах. Тоді він посилав вістуна Кенемана із Зайцведеля до крамниці за спіртом. Кенеман купив і заплатив своїми грішми 1 марку 30 сотиків. Розсіяний ґенерал призабув повернути довг воякові. Щойно цього року у свому рідному Зайцведелі Кенеман пригадав собі про позичку та написав до през. Гінденбурґа. За три дні прийшла відповідь, Гінденбурґ повернув Кенеманові 20 марок на вирівнання старого довгу.

— **Загибіль „Люзитанії“.** У Льондоні повстав плян сфільмувати загибіль „Люзитанії“, яку, як відомо, затопило німецьке підводне човно біля берегів Ірляндії. Капітан Рейлі, американський знаток підводного пливання, приїхав у Льондон та дожидає постанови мін-ства торговлі. Знимки затопленого корабля будуть відбуватися при допомозі окремої труби, збудованої інж. С. Лейк-ом, що вибудував „Навтілюс“. Частина труби довжиною 28 м. уже готова. Оператори будуть зїздити віндою серединою труби на дно; там буде виготовлена кімнатка для їх праці. Труба матиме двері до входу й виходу. Буде розпоряджати велитенськими рефлек-

торами. Запечатану трубу опуститься на дно моря там, де лежить „Люзитанія“, після закінчення праці її виймуть.

— **Радянська реклямa.** У Москві розповсюдили таку реклямову афішу про виставку в театрі: 1 дія — сенат, 3 дія — заздрість, 4 дія — донос, 5 дія — задушення. Другу дію поминули. Приглянувшися афіші докладніше, здивований читач бачить, що це... реклямa „Отеля“ Шекспіра.

— **Країна міста.** Останні підсумки перепису у Франції виявили зріст міст коштом села. На початку 1931 р. Париж мав 2,891.020 мешканців, Марсель 800.881, Ліон 579.763. Крім того 399 міст Франції має більше 10 тисячей, 46 більше 50 тис., 17 більше 100 тис. мешканців.

СПОРТ.

Що таке гаківка?

Від Редакції. З уваги на велике зацікавлення гаківкою серед української спортової публики подаємо на домагання наших читачів найважніші правила тієї спортової гри.

Ціллю гаківки, як і багатьох інших спортових гор, є вмістити мяч (чи пак кружок з твердої гуми) у воротах противника, а берегти рівночасно своїх. Від інших гор ріжниться гаківка тим, що відбувається на совгах на леді, через що має незвичайно швидке темпо та скору змінність ситуацій.

Дружина складається з 6 змагунів: воротаря, двох оборонців і трьох членів нападу. Крім того можна мати ще 3-ох запасових змагунів, які можуть змінюватися підчас кожного свистка судді.

Кружок провадять змагуни зігнутими та сплощеними на кінці киями. Зате не можна надавати йому напрямної ногою або іншою частиною тіла, хіба лише здержувати. Виїмок має тут воротар, який може кружок також копати й кидати руками.

Велику ролю відограє в гаківці „оф-зайт“. А саме не можна подавати кружка свому партнерові наперід, лише все взад, або в рівній лінії (впоперек грища). „Оф-зайту“ нема для дружини, яка борониться, в третині грища її воріт.

Змагунам, які випадково лежать, не можна дотикати кружка ані перешкоджати в грі. Одинокий воротар може боронити свої ворота в кожній позиції.

Забороненою є всяка брутальна та небезпечна гра. Не можна підставляти противникові кия ані ноги, уживати в двобоях рук, копати, ударяти києм, ані підносити його вище рамен. Також не можна атакувати воротаря, хіба, що він відійшов більше як на 1·5 м. від воріт. Зате є дозволене лише обороні (у своїй частині грища) атакування тілом, а радше раменами, так зв. „body checking“. За всі повищі проступки карає суддя упімненням, а відтак усуванням змагуна з грища (на одну, дві, пять і більше мінут, або й до кінця змагань).

Гру починає суддя, який кидає кружок між киї двох противників. Змагання трівають 45 хвилин, тобто 3 частини по 15 мінут, між якими є 10-мінутові павзи. — **Д.**

Україна-Погонь 2:1 (2:0, 0:1, 0:0).

Перші змагання України за мистецтво А-кл. закінчилися сензаційною перемогою над довголітним мистцем львівської округи і віцемистцем Польщі, Поґонею. Ці змагання виграла Україна вповні заслужено. Ворота добули: Труш після гарного перебою і Юра влучним стрілом з половини грища. Для Поґоні Ціммер з підбрамкової метушні. Найліпший на грищі воротар України Скрипій. Суддював дуже добре п. Кухар (грач Поґоні!). Глядачів 500.

Україна—Лехія.

В неділю, 27. ц. м. відбудуться на „Світезі“ в год. 12 впол. товариські змагання між Україною і Лехією. Змагання ці заповідаються незвичайно цікаво, тому, що в нашій дружині виступить уперше бувший грач Лехії, Сопрун, а в Лехії репр. змагун Польщі, Соколовський.

——o——

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Львівський Український Театр „Цвіркун“ (саля Ремісничої Палати Стрілецька площа ч. 7):

Субота, 26. XII., год. 7·30 веч. **„Ой не ходи Грицю“.** Виступ арт.-співака Мих Островерхи.

Неділя, 27. XII., год. 3·30 попол. **„Еспанська муха“** — фарса на 3 дії.

Неділя, 27. XII., год. 7·30 веч. **„Хата за селом“.**

Білети можна купувати скорше в Народній Торговлі. Ціни місць знижені: вечором від 1 до 3 зол., пополудні від 50 сот. до 2 зол.

Великий Міський Театр:

Нечинний.

Театр Ріжнородностей:

Субота 27 грудня в годині 4 попол. „Гранд-Готель“.

Субота 26. грудня в годині 8 веч „Граємо оперетку“, музична комедія.

Неділя 27. грудня в годині 3·30 попол. „Штуба“.

Неділя 27. грудня в годині 8 вечором „Граємо оперетку“.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Облава в Парижі“ (Альб. Прежан).

КАСІНО: „За кратками“ (Льорель і Гарді), комедія в 10 діях.

КОПЕРНИК: „Пат і Патахон на зальотах“ і Гарольд Льойд.

ЛЕВ: „Мараду“ (екзотична фільма).

МАРУСЕНЬКА: „Пат і Патахон на зальотах“ і Гарольд Льойд.

МІРАЖ: „Він або я“ з Гарі Пілем“.

ОАЗА: „Співак гір“.

ПАН: „Король прошаків“.

ПАЛЯС: „Під куратедею“ (Власта Буріян).

ПАСАЖ Звукова фільма „Сеньор Амеріканo“ (Кен Мейнард) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Бруковий метелик“.

СОНЦЕ: „Пат і Патахон — подорожні зайцем“.

СТИЛЕВЕ: „Король Парижа“ (Ів. Петрович).

УЛАН: „Пат і Патахон у Люна-Парку“.

ХИМЕРА „Особиста секретарка“ та звуковий додаток „Мікі“.

Програма радіо.

Понеділок 28. грудня 1931.

Ляйпціґ (259,3) 20·00 „Про що говорять в Америці“. **Льондон** (356,3) 23·35 Танкова музика. **Гельсінґфорс** (368,1) 18·25 Концерт. **Гамбург** (372,2) „Господарка Азії“. **Букарешт** (394,2) 21·15 Гітари. **Берлін** (419) 17·50 „Письменник культури“. 18·35 Хор. **Рим** (441,2) 13·15 Концерт. **Лянґенберг** (472,4) 23·00 **Міляно** (500,8) 20·45 Оперетка. **Брюселя** (508,5) 21·00 Концерт. **Відень** (516,4) 22·00 Спів. **Рига** (524,5 19·05 Концерт. **Мінхен** (532,9) 19·35 Опера. **Будапешт** (550,5) 12·05 Концерт. **Осльо** (1083) 20·00 Танкова музика. **Харків** (937,5) Невідома програма.

Вівторок 29. грудня 1931.

Ляйпціґ (259,3) 19·00 „Він або я“. **Льондон** (356,3) 15·00 Легкий концерт. **Гельсінґфорс** (368,1) 19·30 Концерт. **Гамбург** (372,2) 19·50 „Дешеві робітники в Азії“. **Букарешт** (394,2) 17·00 Румунська музика. **Берлін** (419) 18·00 Хор. **Рим** (441,2) 17·30 Концерт. **Лянґенберг** (472,4) 16·30 „Кріза фізики“. **Міляно** (500,8) 20·45 Концерт. **Брюселя** (508,5) 21·00 Концерт. **Відень** (516,4) 15·50 „Старовинне куховарство“. **Рига** (524,5) 19·05 Концерт. **Мінхен** (532,9) 19·40 Концерт. **Будапешт** (550,5) 17·30 Концерт. **Осльо** (1083 22·05 Концерт. **Харків** (937,5) Невідома програма.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Понеділок 28. грудня 1931.

Львів (380,7) 11·45 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11·58 Час із Варшави 13·10 Про погоду дня. 13·15 Господарська оповістка 15·15 Перегляд звязку. 15·45 Грошева біржа 16·20 Навчання французької мови. 17·10 Японські перли“. 17·45 „Сучасні Індії“. 18·00 Концерт. 18·50 Всячина. 19·15 Господарські новини. 19·25 Румунська народня поезія“. 19·45 Радієвий щоденник. 20·00 Музичний фейлетон 20·05 Опера. 22·40 Поліційна оповістка 22·45 Спортові новини. 22·50 Танкова музика. 23·00 Передача закордонніх станиць. 12·10, 15·00, 15·25, 15·40, 16·40, 17·35, 19·40 Грамофонові кружки.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів Ринок 10